

Розвиток громад в Україні також демонструє важливість культурних обмінів та міжнародної інтеграції, що сприяли розширенню горизонтів місцевих спільнот та впровадженню нових форм самоврядування. Цей процес, особливо проявляється у період незалежності, підкреслює значення демократії та активної участі громадян у процесах прийняття рішень.

У підсумку, історія громад України свідчить про неперервну еволюцію та боротьбу за самовизначення, що є основою для побудови сильної, демократичної держави. Вона підкреслює важливість збереження історичної спадщини, культурних традицій та активної участі громадян у житті своїх громад та країни у цілому.

Список використаних джерел:

1. Русін В. М., Ворона Д. В. Історичні аспекти формування самодостатніх громад в Україні. 2020. № 141.

2. Історичні аспекти формування самодостатніх громад в Україні URL: https://osvita.ua/vnz/reports/world_history/26562/.

Abstract: This work explored the historical development and formation of communities in Ukraine as a key aspect that reflects its centuries-old history, cultural, social, and political changes. Utilizing detailed historical analysis, the author examined how, from the times of Kievan Rus to the present day, there has been a continuous formation and evolution of community structures, their impact on Ukrainian national identity, self-determination, and self-governance.

Keywords: historical development, community formation, communities, cultural-social changes, political changes.

УДК 336.1:352

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-93

ПРОДОВОЛЬЧА САМОДОСТАТНІСТЬ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ДИСКУРС

Прогонюк Л.Ю., канд.юрид.наук, доцент

e-mail: progluda@i.ua

Прогонюк С.С., аспірант

e-mail: progserg@i.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Процеси децентралізації актуалізували необхідність вирішення двох взаємопов'язаних питань: обґрунтування ролі місцевого самоврядування у забезпеченні потреби населення, відповідно визначення суспільних благ, які повинні бути задоволені на рівні територіальних громад, регіонів, держави та джерел фінансування для їх забезпечення; окреслення шляхів розвитку територіальних громад на перспективу та досягнення ними самодостатності як критерію ефективності адміністративної територіальної реформи. У цьому

контексті важливим науковим завданням є обґрунтування теоретичні основи самодостатності територіальних громад у період воєнного стану.

Ключові слова: децентралізація, територіальна громада, місцеве самоврядування, воєнний стан, продовольча самодостатність.

Формування самодостатніх територіальних громад, які є основою ефективного місцевого та регіонального розвитку будь-якої країни, є одним із найактуальніших завдань сучасного розвитку України. Це пояснюється тим, що розвиток демократії в суспільстві можливий лише за наявності розвиненої системи місцевого самоврядування та самодостатності громад, які є однією з основних ознак демократії.

Проблема самостійності та продовольчої самодостатності територіальних громад в Україні стоїть досить гостро протягом тривалого часу, особливо це відчувається на тлі воєнних подій. Переважна більшість територіальних громад України, маючи право вирішувати питання місцевого значення, не можуть їх виконувати через відсутність власних коштів, зношеність або відсутність інфраструктури (необхідних будівель, споруд, доріг тощо), а також як брак кадрів відповідної кваліфікації, а наразі, ще у зв'язку з активними бойовими діями на їх територіях.

Світовий досвід свідчить, що лише самодостатня територіальна громада може ефективно вирішувати питання місцевого значення, беручи участь в управлінні власними справами безпосередньо або через обрані нею органи, що створює простір для прояву ініціативи та творчості. Тому актуальним питанням є дослідження особливостей функціонування та розвитку територіальних громад з точки зору їх продовольчої самодостатності в умовах воєнного стану та децентралізації.

24 лютого 2022 року історія українського державотворення докорінно змінила свій хід через повномасштабну військову агресію Російської Федерації проти України. Це викликало відповідну реакцію органів державної влади та Глави української держави зокрема. Президент Володимира Зеленського за пропозицією РНБО та відповідно до законодавства України підписав Указ №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» з 5:30 24 лютого 2022 року [1]. Я. Павлович-Сенета відмічав про зміни у функціонуваннях та розвитку територіальних громад, які опинилися у зоні бойових дій, досліджуючи адміністративно-правове забезпечення та особливості функціонування за таких обставин [2, с. 209]. В свою чергу, Т. Крушельницька проводила дослідження механізму формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації через аналіз стану фінансової самодостатності територіальних громад [3]. Н. Шлафман запропонувала комплекс заходів, спрямованих на збільшення самодостатності територіальних громад в частині визначення їх повноважень та розміру, удосконалення механізму горизонтального бюджетного вирівнювання, перерозподілу податків між центральною владою та місцевим самоврядуванням з врахуванням європейського досвіду [4]. Незважаючи на достатній рівень дослідження цих питань і досі лишається актуальним і потребує подальшого

дослідження невирішені проблеми продовольчої самодостатності територіальних громад в умовах воєнного стану.

Проблемою формування дієвих та самодостатніх територіальних громад в Україні опікуються як органи державної та місцевої влади, так і жителі територіальних громад сіл, селищ та міст.

Для того щоб зрозуміти яку громаду можна називати самодостатньою звернемося, насамперед, до витоків та сутності терміну «самодостатність».

Переважає більшість авторів вважає, що під самодостатністю територіальної громади слід розуміти забезпечення та відтворення широкого спектру ресурсів.

Отже, під самодостатньою територіальною громадою слід розуміти таку територіальну громаду, яка має визначену територію, розвинену соціальну інфраструктуру, необхідний кадровий потенціал, матеріальні та фінансові ресурси, достатні для вирішення питань місцевого значення в інтересах жителів громади, виконання власних та делегованих повноважень місцевими органами влади.

Характерними ознаками самодостатності територіальної громади є: природний приріст населення; здатність повністю задовольняти потреби населення; фінансова самостійність, незалежність та дієздатність органів місцевого самоврядування; ефективне використання ресурсного потенціалу громади для створення сприятливого середовища життєдіяльності її членів; створення сприятливих умов для залучення інвестицій; участь мешканців громади як у внутрішніх, так і у зовнішніх відносинах і процесах, пов'язаних з їх життєдіяльністю; ефективна взаємодія, солідарність та партнерство учасників територіальної громади.

В умовах воєнного стану вкрай важливо забезпечити оперативне, належне та безперервне виконання місцевих бюджетів, що забезпечить ефективний економічний розвиток територіальних громад. Діяльність місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій має бути спрямована на забезпечення дії Конституції та законів України, здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, розвитку економіки тощо. Воєнний стан передбачає надання органам державної влади, військового управління, органів військового управління та органів місцевого самоврядування повноважень, необхідних для запобігання загрозам, відсічі збройній агресії та забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року No 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Павлович-Сенета Я.П., Лепіш Н.Я. Територіальні громади України в умовах воєнного стану: адміністративно-правове забезпечення та особливості функціонування. Аналітично-порівняльне законодавство. № 4, 2022. С. 209-214. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.38>

3. Крушельницька Т. Фінансова самодостатність територіальних громад в умовах децентралізації: аналіз та нові виклики. Аспекти публічного управління. Том 8, № 1, 2020. С. 6-17. DOI: 10.15421/152001

4. Шлафман Н.Л., Єрмакова О.А. Самодостатність територіальних громад в умовах реформи місцевого самоврядування: невирішені проблеми та шляхи їх вирішення. *ECONOMICS: time realities*. № 1 (65), 2023. С. 78-85.

Abstract. The processes of decentralization actualized the need to solve two interrelated issues: substantiation of the role of local self-government in ensuring the needs of the population, accordingly, the definition of public goods that must be satisfied at the level of territorial communities, regions, the state and sources of funding for their provision; outlining the ways of development of territorial communities for the future and their achievement of self-sufficiency as a criterion for the effectiveness of administrative territorial reform. In this context, an important scientific task is to substantiate the theoretical basis of self-sufficiency of territorial communities during the period of martial law.

Key words: decentralization, territorial community, local self-government, martial law, food self-sufficiency.

УДК 338.012

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-94

ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ САМОДОСТАТНОСТІ ГРОМАД В УМОВАХ ВІЙНИ

Решетілов Г.О., д-р філософії

Миколаївський національний аграрний університет

e-mail: Reshetilovgeorge@gmail.com

Анотація. У тезах розглядаються проблеми формування продовольчої самодостатності громад в умовах війни. Визначені та обґрунтовані основні напрями формування продовольчої самодостатності громад в умовах війни, зокрема: систематично оцінювати потреб та можливості мешканців громад, кожного домогосподарства окремо; забезпечити фінансування та знайти партнерів для закупівлі необхідного обладнання для переробки сільськогосподарської продукції; налагодити міжмуніципальне співробітництво. Доведено, що ці кроки є важливими не лише для забезпечення населення продукцією у надзвичайних ситуаціях, але і з точки зору євроінтеграції. Європейський союз має певні стандарти щодо формування фуд-процесингових центрів, де проводяться розрахунки щодо переробки продуктів на місцях.

Ключові слова: продовольча самодостатність, воєнний період, громади, підтримка органів місцевої влади, повний цикл, ЄС.

Умови війни створюють складні виклики для громад України, особливо щодо забезпечення їх продовольчої безпеки. Військові конфлікти призводять до обмеження доступу до продуктів харчування, знищення або пошкодження інфраструктури, зменшення виробництва сільськогосподарської продукції та інших факторів, що негативно впливають на доступність харчових ресурсів для